

УДК 636.09:616.98:636.4

Р. А. ПЕЛЕНЬО, кандидат ветеринарних наук[□]

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

ЕПІЗООТОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ХВОРОБ СВИНЕЙ В УКРАЇНІ

В статті наведено дані щодо епізоотологічного моніторингу заразних хвороб свиней. Установлено, що в структурі заразних захворювань свиней переважну питому вагу займають інфекційні хвороби, що викликаються бактеріями. На долю цих захворювань припадає 57,6% від загальної кількості заразних хвороб свиней. В інфекційній патології свиней домінуюче значення мають умовно патогенні бактерії, які спричиняють факторні інфекції.

Ключові слова: бактеріальні хвороби, інфекційна патологія, факторні інфекції.

Для ефективного контролю за епізоотичним процесом при інфекційних і паразитарних захворюваннях необхідно регулярно проводити епізоотологічний моніторинг. Це пов'язано з тим, що в популяції тварин, постійно циркулюють збудники захворювань, які постійно змінюють свої біологічні властивості (еволюція збудників інфекції) і впливають на інтенсивність епізоотичного процесу [2, 4, 11]. Особливо це стосується захворювань, що викликаються умовно патогенними бактеріями і, переважно, спричиняють у поросят пневмоентерити, а у свиноматок метрити, мастити, алактію. Збудники цих захворювань мають могутні і лабільні фактори патогенності, якими можуть обмінюватися в процесі кон'югації. Деякі з них представлені великою кількістю сероварів, які різняться за антигенними властивостями і замінюють один одного протягом епізоотичного процесу, що ускладнює проведення ефективних протиепізоотичних заходів [1, 3, 7, 8].

Слід підкреслити, що еволюція збудників заразних хвороб є не тільки історичним процесом. Вона відбувається і в теперішній час. Особливо це стосується факторних інфекційних захворювань, причиною яких є умовно патогенними бактеріями. Еволюція інфекційної хвороби є відображення своєрідного процесу пристосування і існування мікро- і макроорганізму, паразита і організму свиней [5, 6, 9].

Згідно п'ятого закону епізоотології [10] «епізоотологія будь-якої інфекційної хвороби протягом часу може змінюватися, якщо відбуваються зміни в економічній (господарській) діяльності суспільства, які супроводжуються змінами характеру ведення тваринництва і умовами утримання тварин, що стимулює або пригнічує безпосередні руйнівні сили епізоотичного процесу».

Протягом останніх двадцяти років в Україні відбувається реформування економічних відносин у сільському господарстві і, зокрема, в свинарстві, проте в науковій літературі відсутні повідомлення щодо змін в епізоотичному процесі.

Метою роботи є виявлення, за допомогою епізоотичного моніторингу заразних хвороб свиней, змін в епізоотичному процесі за час реформування сільського господарства.

Матеріали і методи. Епізоотологічний моніторинг заразних хвороб свиней в Україні проводили протягом 1994-2011 років на підставі аналізу даних ДВФС України. При цьому визначали поширеність у свинарських господарствах країни вірусних і бактеріальних захворювань, а також гельмінтозів, протозоозів і арахнозів.

Для проведення епізоотологічного моніторингу використовували дані ветеринарної звітності за останні 18 років. Для об'єктивної оцінки одержаних даних захворювання свиней розподіляли на бактеріози, вірози, гельмінтози, протозоози і арахнози. У подальшому бактеріози свиней розподіляли на захворювання, які викликаються класичними (облігатно патогенні мікроби) збудниками і хвороби, що спричинюються умовно патогенними бактеріями. За даними категоріями збудників визначали їх відсоток від загального числа і представляли у вигляді кругових діаграм.

Для визначення динаміки захворюваності і періодичності інфекційних хвороб кількість випадків захворювань свиней розподіляли за роками і представляли у вигляді лінійної діаграми.

Результати досліджень. Згідно даних ветеринарної звітності протягом 1999-2011 років у свинарських господарствах України було виявлено 104285 випадків захворювань свиней заразними хворобами. З них (рис. 1) на долю вірусів припадає 15987 (15,4%), бактеріозів – 60124 (57,6%), гельмінтозів – 26443 (25,4%), протозоозів – 964 (0,9%) і арахнозів – 767 (0,7%) випадків захворювань свиней.

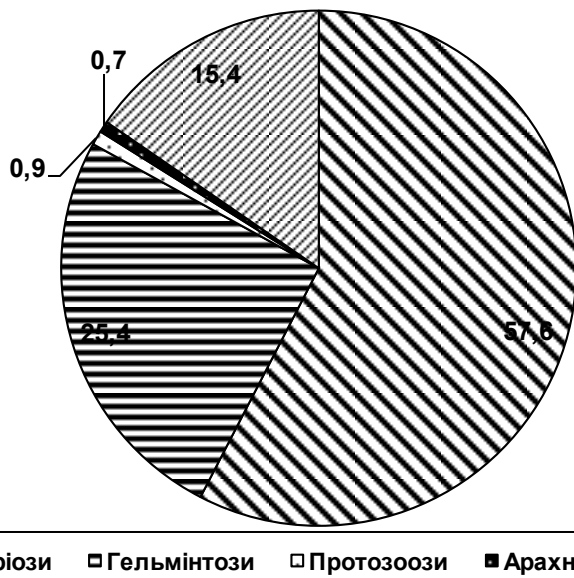

Рис. 1 Структура заразних захворювань свиней в Україні, що виникали протягом 1999-2011 рр. (%)

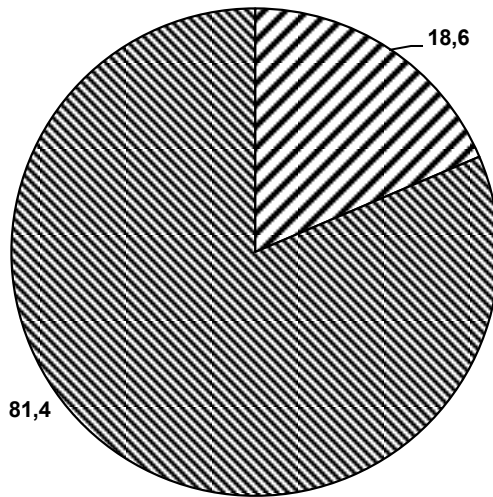
З наведених вище даних також видно, що більше половини (57,6%) випадків захворювань свиней становлять хвороби, які викликалися бактеріями, в той час як на долю інших категорій збудників (вірози, гельмінтози, протозоози, арахнози) припадає лише 42,4% випадків від загальної кількості виявлених захворювань свиней.

Варто додати, що за зазначений період спостережень в Україні реєструвались такі вірози, як класична чума свиней, хвороба Ауескі, сказ, хвороба Тешена, репродуктивно-респіраторний синдром свиней та віспа.

З бактеріальних захворювань, які викликаються збудниками бактеріальної природи, діагностували дизентерію свиней, сальмонельоз, пастерельоз, колибактеріоз, набрякову хворобу, бешиху, лептоспіроз, стрептококоз, хламідіоз, сибірку, бруцельоз, гемофільоз, псевдомоноз, анаеробну ентеротоксемію, лістеріоз, мікоплазмоз, правець.

Гельмінтози свиней були представлені аскарідозом, трихінельозом, езофагостомозом, метастронгілозом, стронгілодозами, трихоцефальозом, цистицеркозом, ехінококозом і токсокарозом.

За зазначений період із хвороб свиней, які спричинюються найпростішими, були виявлені балангидіоз, еймеріоз, саркоцистоз і піроплазмоз.

□ облігатно патогенні мікроорганізми ▣ умовно патогенні мікроорганізми

Рис. 2 Структура бактеріальних інфекційних захворювань свиней в Україні, що виникали протягом 1994-2011 рр. (%)

Хвороби свиней, що спричинюються патогенною дією кліщів, представлені саркоптоїдозами.

Структуру інфекційних захворювань свиней, які викликаються бактеріальними збудниками, наведено на рисунках 2 і 3.

Дані рисунка 2 свідчать, що чинниками переважної більшості захворювань свиней є умовно патогенні бактерії. На долю цих патогенів припадає 81,4 % від загальної кількості випадків захворювань свиней, спричинених бактеріями. Частота ізоляції збудників облігатно патогенних мікроорганізмів була значно меншою і складала всього 18,6 %. Зазначені дані свідчать про те, що в Україні переважна більшість випадків захворювання свиней, причиною яких є бактеріози, припадає на умовно патогенні мікроби і саме ці мікроорганізми відіграють провідну роль в інфекційній патології свиней.

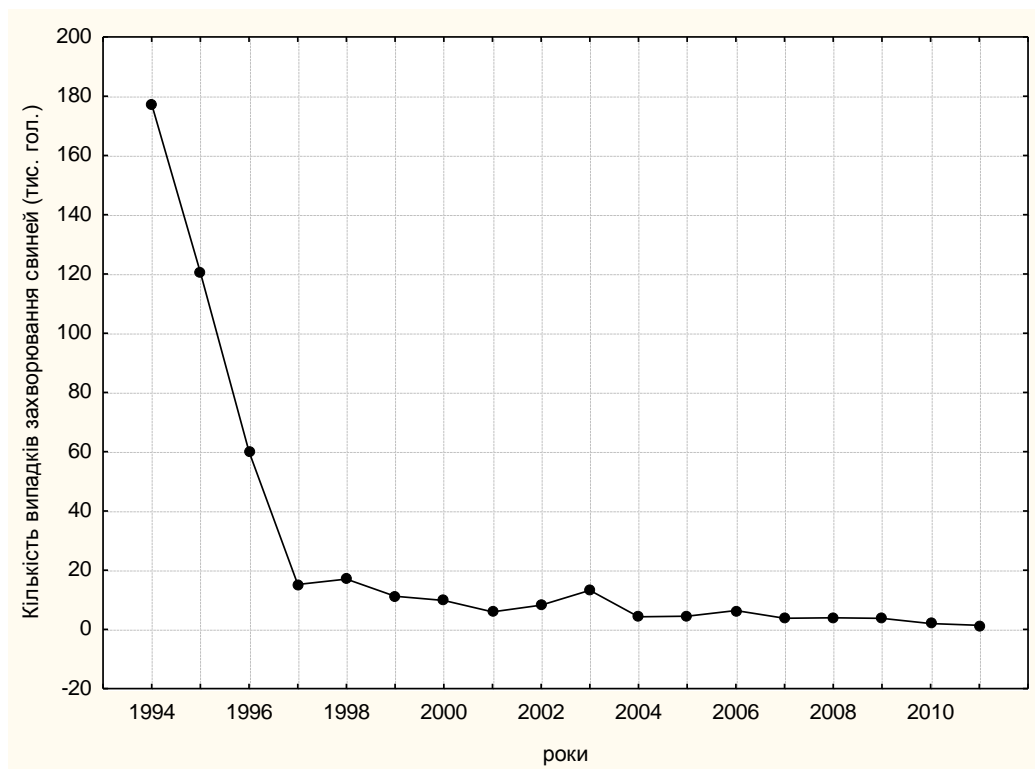

Рис. 3. Динаміка випадків інфекційних захворювань свиней в Україні (1994-2011 рр.)

Аналізуючи дані рисунка 3, видно, що починаючи з 1994 року по 1996 рік відбувався різкий спад захворюваності свиней інфекційними хворобами, що, ми вважаємо пов'язане із значним зниженням поголів'я тварин. У 1997-2011 рр. рівень захворюваності свиней інфекційними хворобами стабілізувався, проте у 1998, 2003, 2006 і 2008 рр. спостерігалось їх незначне підвищення. Можна сказати, що через кожні 2-4 роки відбувається підвищення захворюваності, що вочевидь свідчить про періодичність інфекційних захворювань свиней в Україні. Ці дані також непрямо можуть свідчити про те, що в Україні за останні 20 років відбувається еволюція епізоотичного процесу при інфекційних захворювань свиней.

Досліджуючи характер ведення свинарства в Україні, можна зазначити, що в ці роки відбулося корінне реформування галузі свинарства. Свинарські господарства з великих підприємств перетворились у дрібні фермерські господарства, в яких корінним чином змінилась технологія ведення галузі та значно зменшилась кількість поголів'я тварин.

В подальшому ми плануємо продовжити вивчення цього питання і провести детальний аналіз епізоотичного процесу при захворюваннях свиней, спричинених умовно патогенною мікрофлорою, в господарствах різного напрямку і з різною кількістю поголів'я тварин.

Висновки

Проведено епізоотичний моніторинг заразних хвороб свиней з метою виявлення змін в епізоотичному процесі за час реформування сільського господарства.

У структурі заразних захворювань свиней переважну питому вагу займають інфекційні хвороби, причиною яких є бактеріози. На долю цих захворювань припадає 57,6% від загальної кількості заразних хвороб свиней.

В інфекційній патології свиней домінуюче значення мають умовно патогенні бактерії, які спричиняють факторні інфекції. На долю цих хвороб припадає 81,4% від загальної кількості випадків, зумовлених патогенами.

Проведений епізоотологічний моніторинг показав, що в свинарських господарствах України відбувається еволюція інфекційних захворювань, що зумовлено зміною характеру ведення цієї галузі тваринництва.

1. *Апатенко В. М.* Паразитоценологія і проблеми і проблеми паразитоценозів / В.М.Апатенко // Ветеринарна медицина України. -1998. - № 4. - С.26-27.

2. *Беляков В. Д., Голубев Д. Б., Каминский Г. Д.* Саморегуляція паразитарних систем. -Л.: Медицина.1987.

3. *Бідочко Н. І.* Епідеміологія, К.: «Вища школа», 1978. -296 с.

4. *Божко Г. К.* Організація протиепізоотичних заходів. - 3-тє вид.- К.: Урожай. 1987. – 272 с.

5. *Григорьева Г. И.* Роль микроорганизмов (бактерий и вирусов) в возникновении желудочно-кишечных заболеваний й новорожденных животных // Г. И. Григорьева, А. А. Арбузова, М. И. Кульчицкая и др. // Ветеринарная патология. -2005. -№ 4. -С.108-113.

6. *Джупина С. И.* Контроль эпизоотического процесса. -Новосибирск, 1994.-206 с.

7. *Маркевич А. П.* Микропаразитоценоз как этиологический фактор / А.П.Маркевич, В.М.Апатенко // 4-ий з'їзд паразитоценологів України. - Харків. - 1995. -С. 79-80.

8. *Николь Ш.* Еволюция заразных болезней – М.-Л.: Биомедгиз. - 1937. – 146 с.

9. *Петров Ю. Ф.* Паразитоценозы и ассоциативные болезни с.г. животных / Ю. Ф. Петров // .- Л.: Агропромиздат, 1988. - С.5-16.

10. Руководство по общей эпизоотологии. Под ред. И.А.Бакулова и А.Д.Третьякова. - М.: Колос, 1979. - 426 с.

11. *Ярчук Б.* Еволюція інфекційних хвороб. Еволюційні механізми «самозбереження» у бактерій / Б.Ярчук, Л.Корнієнко та ін. // Ветеринарна медицина на Україні. - 2001. -№ 1. - С. 18-20.

ЭПИЗОТОЛОГИЧЕСКИЙ МОНИТОРИНГ БОЛЕЗНЕЙ СВИНЕЙ В УКРАИНЕ / Пельньо Р. А.

В статье приведены данные относительно эпизоотологического мониторинга заразных болезней свиней. Установлено, что в структуре заразных заболеваний свиней подавляющий удельный вес занимают инфекционные болезни,

которые вызываются бактериями. На долю этих заболеваний выпадает 57,6% от общего количества заразных болезней свиней. В инфекционной патологии свиней доминирующее значение имеют условно патогенные бактерии, которые вызывают факторные инфекции.

Ключевые слова: бактериальные заболевания, инфекционная патология, факторные инфекции.

EPIZOOTOLOGICAL MONITORING DISEASES OF PIGS IN UKRAINE/Peleno R. A

The paper presents data on the monitoring of communicable diseases epizootologicheskogo pigs. It is established that the structure of infectious diseases of pigs occupy the overwhelming proportion of infectious diseases that are caused by bacteria. The share of these diseases falls 57.6% of the total number of infectious diseases of swine. In the infectious disease of pigs dominant importance of conditionally pathogenic bacteria that cause infection factor.

Keywords: bacterial diseases, infectious pathology, factor infections.

Рецензент – кандидат ветеринарных наук Л. М. Виговська.